

Rima Ciburevkinaitė

Skandinavų (norvegų) filologija, 2011

Darbo vadovas prof. Per Thomas Andersen

Tu esi bailys, Albertai Åbergai!

Hipertekstualumas Johano Harstado romane „Hässelby“

Bakalauro darbo santrauka

Šiame darbe nagrinėjamas Johano Harstado romanas „Hässelby“. Romano herojus – Albertas Åbergas – yra puikiai žinomas veikėjas iš švedų rašytojos Gunillos Bergström knygų vaikams. Johano Harstado romane šį herojų sutinkame pirmiausiai po dvidešimties, o vėliau ir po keturiasdešimties metų. Nors iš pirmo žvilgsnio jis tebėra tas pats personažas, bet kitaip nei Bergström knygoje, Albertas nebėra tas pats mažylis, galintis pasiekti viską, ko trokšta. Johanas Harstadas savo romane demonstruoja, kaip Albertas, užaugęs socialdemokratiškos vertybių klestėjimo laikotarpiu, nesugeba prisitaikyti prie pasikeitusios situacijos. Ši problema suteikia galimybę artimiau pažvelgti į tai, kaip Johanas Harstadas pratęsia Alberto istoriją, tačiau tuo pat metu parodo, kaip idėjos, kuriomis jis būdamas vaikas tikėjo, tampa nebeatpažįstamos.

Norėdama išsiaiškinti kaip romane „Hässelby“ sužlunga gerovės valstybės utopija aš analizuoju ryšius tarp Johano Harstado romano ir knygų vaikams apie Albertą. Tam pasitelkiu Gérardo Genette hipertekstualumo teoriją. Pagal ją „Hässelby“ galima traktuoti kaip hipertekstą, kuris yra kilęs iš hipoteksto, pirminio šaltinio, kuris šiuo atveju yra Gunillos Bergström knygos. Johanas Harstadas imituoja ir transformuoja pirminį tekstą ir taip „Hässelby“ tampa hipertekstu. Jo stilius ir kitos kalbinės ypatybės rodo, kad „Hässelby“ yra nuoseklus savo hipoteksto atžvilgiu. Rodos, „Hässelby“ tiesiog pratęsia Gunillos Bergström pradėtą darbą. Tačiau tai tėra pirmas išpūdis. Johanas Harstadas skrupulingai paslepia nukrypimus, nesuderinamus su vaikiškoms knygoms apie Albertą. Tokiais atvejais jis parodijuoja socialdemokratiškas vertybes ir žmones, kurie jas reprezentuoja, nes kontekstas, kuriame jos pasireiškia, visiškai nesiderina su šių vertybių reikšme. Tirdama šiuos nukrypimus nuo normos, randamos Gunillos Bergström knygoje apie Albertą, aš pasitelkiu įvairias teorijas apie socialdemokratiją Skandinavijos šalyse. Taip aš išsiaiškinu, kokios socialdemokratijos vertybės yra norminės ir kaip jos iškreipiamos Johano Harstado romane „Hässelby“.

Johanas Harstadas kritikuoja socialdemokratiškas vertybes. Jis demonstruoja kaip tikėjimas ateitimi, optimizmas ir noras veikti visų labai iššvaistomas ir žmonės nusivilia šiomis vertybėmis. Nepaisant to galima teigti, kad Albertas ir kiti socialdemokratijos vaikai vis dar tiki šiomis idėjomis, bet nebetiki, kad jas galima įgyvendinti. Tad Johanas Harstadas ne tik kritikuoja, bet ir sielojasi dėl prarastų vertybių. „Hässelby“ negali būti traktuojamas vien tik kaip socialdemokratijos parodija. Romanas yra Gunillos Bergström knygų tęsinys, bet jis išreiškia naujas idėjas, kurių pirminiame tekste nėra.